

Издавачки совети:

Д-р Мирјана Лазарова Трајковска (Македонија)

Проф. д-р Драгољуб Поповиќ (Србија)

Проф. д-р Удо Штајнер (Германија)

Prof. Dr. Jure Maier (Германија)

Од содржината

СТАТИИ

Герий Ф. Шломак

Европскиот парламент како „движечка сила“
на Заедничката безбедносна и одбранбена

22

Издавачки совети:

Д-р Мирјана Лазарова Трајковска (Македонија)

Проф. д-р Драгољуб Поповиќ (Србија)

Проф. д-р Удо Штајнер (Германија)

Од содржината

СТАТИИ

Герий Ф. Шломак

Европскиот парламент како „движечка сила“

Издавачи:

ГЕРМАНСКА ФОНДАЦИЈА
ЗА МЕЃУНАРОДНА ПРАВНА
СОРАБОТКА

Stabilitätspakt für Südosteuropa
Gefördert durch Deutschland
Stability Pact for South Eastern Europe
Sponsored by Germany

ИМПРЕСУМ

Главни и одговорни уредници:

д-р Штефан Пирнер, адвокат
м-р Александар Љ. Спасов

Редакција:

Наташа Андреевска-Томовска, Драгана Радисављевиќ
и Дана Трајчев-Божиќ

Превод од германски јазик:

Наташа Андреевска-Томовска, дипломиран толкувач
по германски и англиски јазик

Лектура на германската правна терминологија:

м-р Александар Љ. Спасов, дипломиран правник
(асистент на Правниот факултет „Јустинијан Први“,
Универзитет „Св. Кирил и Методиј“, Скопје)

Јазична редакција:

Дејан Василевски

Печатница:

Пропоинт, Скопје

Контакти:

Европско право

Адреса: Правен факултет „Јустинијан Први“
бул. „Гоце Делчев 9Б“

(за м-р Александар Спасов)

e-mail: ep.redakcija@t-home.mk

Телефон: +389 70 268-293 (А. Спасов);

+389 71 547-752 (Н. Андреевска)

Почитувани читатели и читателки, драги колеги и колежки правници,

Кога пред повеќе од три години потписниците на овој предговор го развија концептот на ова списание, тие пред сè имаа две цели: Со списанието Европско право (кратко: ЕП) требаше да се создаде цврст извор на информации на македонски јазик за Европската унија и за нејзиното право, но и за дејноста на Советот на Европа (а, особено ЕКЧП и нејзиното спроведување преку судската практика на ЕСЧП). Освен тоа, целта беше да се поттикнат македонските автори, а пред сè помладите кои сè уште не се етаблирале како стручни автори, да се занимаваат со европското право и со неговото влијание врз националното право.

Тој што ќе го земе во свои раце ова издание ќе заклучи дека и двете цели беа постигнати. Имено, во овој број на ЕП се наоѓаат прилози на македонски автори кои се однесуваат на иницијативата за владеењето на правото во Европската унија, за улогата на македонските судови како европски судови, како и за кривично-правното начело на законитост како фундаментално начело (не само) на македонскиот правен систем и за предизвиците при изработка на условите кај договорите за осигурување. Значи, во него е опфатен широк спектар на теми, што се протегаат од интерни теми за ЕУ, па сè до влијанието на европското право врз националното право уште во сегашниот стадиум на приближувањето кон ЕУ.

Во последната наведена област споменати се теми од судството, како и од материјалното кривично и стопанско право. Тоа покажува дека европското право може да се разгледува од многу аспекти. Оваа правна област честопати е присутна на правните факултети во областа на јавното право или на меѓународното право. Вистина, нејзините почетоци беа содржани во овие области, меѓутоа таа денес повеќе претставува мотор за развој на правото како во доменот на кривичното и особено на граѓанското право во државите на ЕУ, така и надвор од нив.

Исто така, вреди да се забележи и ориентираноста на придонесите кон практиката. Притоа, преку различните статии опфатени се различните правни професионални групи. Кога станува збор за улогата на македонските судови како европски судови, целна група се првенствено судиите. Наспроти тоа, прилогот во врска со изработката на општите услови кај договорите за осигурување примарно се однесува на адвокатите и на правниците од стопанството. (Покрај тоа, тој опфаќа договорно-правни аспекти, што спротивно од тука, многу ретко се оценуваат во правните публикации од регионот). Исто така, преку овие различни групи адресати станува јасно колку е опсежно влијанието на европското право.

Сепак, ЕП треба да фрли поглед на дискусијата во врска со европското право во земјите-членки на ЕУ. За таа цел служат преземените прилози, што веќе се објавени во признаени странски публикации и нивното ексклузивно објавување првпат на македонски јазик. Во оваа рубрика во ова издание на ЕП се појавува прилог за улогата на Европскиот парламент. Неговиот автор е најдобро запознаен со институцијата за којашто пишува. Имено, тој е парламентарен асистент на еден германски пратеник во

Европскиот парламент. Овој прилог првпат беше објавен на германски јазик во списанието „Информации од странство“ (герм. *Auslandsinformationen*) на Фондацијата „Конрад Аденауер“. Од таа причина, издавачот и редакцијата на ЕП сакаат да му се заблагодарат како на авторот така и на издавачката кука и на издавачите на ова списание на Фондацијата „Конрад Аденауер“ за добиената дозвола овој прилог овде да биде објавен на македонски јазик. На внимателниот читател нема да му побегне информацијата дека според изворот на неговото прво објавување станува збор за публикација на фондација што е блиска до една политичка партија. Сепак, ова не смее да наведе на заклучокот дека ЕП или ИРЗ, како негов соиздавач, се блиски до одредена германска политичка партија. Оние што внимателно ја следат дејноста на ИРЗ во Македонија знаат дека таму таа на друг проект (што, исто така, е документиран како публикација¹) соработуваше со Фондацијата „Фридрих Еберт“, што е блиска до друга политичка партија во Германија. Од една страна, тоа покажува дека во Германија постои добра демократска традиција во интерес на општото добро да се соработува надвор од партиските граници, а од друга страна, тоа покажува и колку е широк консензусот во Германија во врска со прашањата на правната држава и на европската интеграција, и покрај постоењето на различни политички мислења.

Меѓутоа, ЕП нема цел да ги информира своите читатели само за актуелниот развој во европското право туку и да им овозможи на нивниот јазик да фрлат поглед на развојот на европското право. За таа цел служи новата рубрика со избрани пресуди на Европскиот суд на правдата и на ЕСЧП, што првпат ја воведовме во ова издание. Оваа рубрика ја отвораме со една пресуда од 1971 година. Од околноста дека една пресуда е значајна и по повеќе од четириесет години од нејзиното донесување може да се согледа и значењето на судската практика во Европската унија (и онаа на судовите на земјите-членки). Судските одлуки и во традиционалната континентално-европска правна сфера се од големо значење за општиот развој на правото, а тоа често се занемарува во дискусијата за разликите меѓу континентално-европското право и судската практика на англо-американското право. Согласно со тоа, голема е одговорноста на судовите и на поединечните судии.

Сите овие придонеси се дополнети со информации од редот на редакцијата. Од една страна овде спаѓа извештајот од дејноста на ИРЗ. Во него се содржани активностите на ИРЗ во другите држави од регионот, што се спроведуваат во рамките на билатералните активности што се финансирани со средства на германските даночни обврзници, но и во рамките на твининг-програмата на ЕУ. Понатаму, овде може да се најдат и два извештаја од настани, што се однесуваат на латинскиот нотаријат, една класична европска правна институција, што дава значителен придонес кон правната сигурност, а со тоа и кон благосостојбата во западноевропските држави.

И ова издание на ЕП не би било можно без поддршката на цела низа личности и институции. Затоа, ние овде им се заблагодаруваме на сите автори, преведувачи, рецензенти и, пред сè, на читателите. Покрај тоа, посебна благодарност упатуваме до членовите на издавачкиот совет. Истото важи за Сојузното министерство за правда на Германија и за заштита на потрошувачите и за Министерството за надворешни работи, без чијашто поддршка на ИРЗ и на нејзината дејност во Македонија, што претставува дел од германските активности во рамките на Пактот за стабилност на Југоисточна Европа, не би постоело списанието што моментално го држите во своите раце. Ова првенствено важи и за германската амбасадорка д-р Кристине Алтхаузер и нејзините соработници, кои со интерес ги следат и конструктивно ги поддржуваат дејноста на ИРЗ, но и развојот на списанието ЕП.

Адвокат д-р Штефан Пирнер
Регионален проектен раководител
при Фондацијата ИРЗ за „Југоисточна Европа-
Централен регион“
(Босна и Херцеговина, Македонија,
Црна Гора и Србија)

м-р Александар Љ. Спасов
Асистент на теоретски правни науки
на Правниот факултет „Јустинијан Први“
во Скопје

¹ Ова е во публикацијата „Односот помеѓу граѓанинот и државата во демократската правна држава“, Скопје 2011 год.
/ *Das Rechtsverhältnis von Bürger und Staat im demokratischen Rechtsstaat*, Skopje 2011.

СОДРЖИНА

ПРЕДГОВОР

Предговор на редакцијата	83
--------------------------------	----

СТАТИИ

Герит Ф. Шломах: Европскиот парламент како „движечка сила“ на Заедничката безбедносна и одбранбена политика.	89
Проф. д-р Тања Каракамишева-Јовановска: Новата иницијатива за владеењето на правото во Европската унија.	100
Проф. д-р Татјана Петрушевска и м-р Марјан Попески: Судовите на Република Македонија како европски судови.	109
Проф. д-р Осман Кадриу: Кривично-правното начело на законитост како фундаментално начело во правниот систем на Република Македонија	123
Проф. д-р Горан Коевски, доц. д-р Борка Тушевска и доц. д-р Дарко Спасевски: Предизвици при изработката на општите и посебните услови кај договорите за осигурување.....	130

ВАЖНИ ОДЛУКИ НА ЕВРОПСКИОТ СУД НА ПРАВДАТА И НА ЕСЧП

Доц. д-р Јулија Брсакоска Базеркоска: Студија на случај од Судот на правдата на Европската унија-Случај 22/70 Европската комисија против Советот на ЕЗ (Случајот ЕРТА), [1971] ECR 263	141
--	-----

ДЕЈНОСТА НА ИРЗ

Д-р Штефан Пирнер: Актуелни проекти во Босна и Херцеговина и во Србија	147
Д-р Петер Бест: Твининг-проект за извршувањето на кривичните санкции во Црна Гора	150

ИЗВЕШТАИ

Д-р Штефан Пирнер: Работилница „Новиот предлог-закон за нотаријат на Македонија: предности и недостатоци“	153
Д-р Штефан Пирнер: Извештај од настан: 6. Конгрес на правници од Европа и од Медитеранот на тема „Правда и економски раст“ во Белград од 25 до 26 септември 2014 година	155

ПОВИК ЗА ДОСТАВУВАЊЕ ТРУДОВИ	161
------------------------------------	-----

Проф. д-р Горан Коевски¹

Доц. д-р Борка Тушевска²

Доц. д-р Дарко Спасевски³

ПРЕДИЗВИЦИ ПРИ ИЗРАБОТКАТА НА ОПШТИТЕ И ПОСЕБНИТЕ УСЛОВИ КАЈ ДОГОВОРИТЕ ЗА ОСИГУРУВАЊЕ

1. Апстракт

Влегувањето во облигационо правен однос по концептот *take it or leave it* само по себе ја наметнува опасноста од повреда на едно од основните начела на кои се базира облигационото право и тоа: *еднаквоста/рамноправноста на странките при уредувањето на содржината на договорот*. Во деловниот свет склучувањето на договорите преку концептот на „типски/атхезиони договори“ придонесува кон брзо и симплифицирано уредување на односите на потенцијалните договорни страни. Ваквата концепција на склучување на договорите е во духот на брзиот и масовен промет, и од аспект на заштита на интересите на понудувачот на услуги обезбедува голема предност.

Сепак, примената на овој концепт не секогаш претставува предност и за двете потенцијални страни на договорот. Имено, голем е бројот на потрошувачки договори кои се склучуваат по принципот прифаќање на општите услови на работење на едната договорна страна, па другата многу лесно може да се јави во позиција на страна со нерамноправно наметнати обврски и права. Ваквата практика истото така може да се сретне и на теренот на трговските договори (B2B), иако опасност од повреда на рамноправноста е уште поголема кога станува збор за уредување на односите помеѓу страните кај потрошувачките договори (B2C).

¹ Редовен професор на Правниот факултет „Јустинијан Први“, од Скопје, Универзитет Св. „Кирил и Методиј“, од Скопје.

² Доцент на Правниот факултет од Штип, Универзитет „Гоце Делчев“, од Штип.

³ Доцент на Правниот факултет „Јустинијан Први“, од Скопје, Универзитет Св. „Кирил и Методиј“, од Скопје.